

Verbetertraject Zeggenschap in de Verstandelijk Gehandicapten sector

In dit overzicht presenteert Zorg voor Beter de belangrijkste resultaten en leerpunten van het Verbetertraject Zeggenschap in de verstandelijk gehandicapten sector. Het traject startte in februari 2007 en is afgerond in januari 2008. Twaalf instellingen hebben een jaar lang gewerkt om zeggenschap voor deze veelzijdige en complexe doelgroep vorm te geven. Elke organisatie heeft daarbij gezocht naar de verbeterpunten die passen bij hun doelgroep. Vilans voerde het traject uit.

Introductie op het thema

Zeggenschap draagt in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van bestaan. Mensen die afhankelijk zijn van organisaties op het gebied van wonen, scholing, werk of dagbesteding, hebben vaak weinig invloed op de keuzes die gemaakt worden. Dit Verbetertraject Zeggenschap is erop gericht de regie over het eigen leven van cliënten in de verstandelijk gehandicaptenzorg te vergroten. De doelgroep 'mensen met een verstandelijke beperking' is erg breed en veelzijdig. Er zit verschil in de mate van de verstandelijke beperking wat invloed heeft op het vormgeven van zeggenschap. De deelnemers aan dit verbetertraject weerspiegelen deze grote diversiteit. De doelgroep waar de deelnemers mee werkten, bepaalde om die reden grotendeels het verloop van elk traject. Dit heeft ertoe geleid dat elke organisatie het traject op een eigen manier heeft ingevuld.

Doelen

De algemene doelstellingen zijn als volgt geformuleerd:

- het vergroten van de bereidheid bij zorginstellingen om de zeggenschap en kwaliteit van leven van de cliënt centraal te laten staan;
- zorginstellingen ondersteunen in het werken aan het vergroten van de zeggenschap van cliënten;
- ervaring opdoen in het vergroten van zeggenschap voor mensen met een verstandelijke beperking.

Resultaten

In het verbetertraject is de responsiviteit van professionals en hun organisaties gemeten ten opzichte van het werken aan en realiseren van de wensen en behoeften van de cliënt. Onderstaand een greep uit de meetresultaten na afronding van het verbetertraject:

- cliënten hebben nu meer regie over hun eigen leven;
- afspraken in het ondersteuningsplan worden vaker samen met de cliënt gemaakt;
- zeggenschap en eigen regie overstijgt in toenemende mate de grenzen van de organisatie. Cliënten hebben bijvoorbeeld dagbesteding buiten de organisatie;
- medewerkers zijn zich meer bewust van het belang van zeggenschap. Zij kennen de wensen en behoeften van hun cliënten en zij ondersteunen hun cliënten in toenemende mate op basis van hun wensen en behoeften;
- cliënten ervaren dat er naar hen geluisterd wordt.

Hoe zijn de resultaten bereikt?

Om goede resultaten te bereiken is binnen de organisaties divers materiaal ontwikkeld. Een greep uit dit materiaal:

- beschikbaarheid van een (nul)metingsinstrument met betrekking tot zeggenschap in organisaties binnen de verstandelijke gehandicaptensector;
- ondersteunend materiaal om de cliënt zeggenschap te geven in de maaltijdkeuze;
- cursusmateriaal bij individuele leertrajecten voor cliënten;
- een opzet voor een huiskameroverleg;
- bewustwordingskaarten met spreuken om het gesprek over zeggenschap te prikkelen;
- een vragenlijst om inzicht te krijgen in woonwensen van de cliënt. Deze wensen worden opgenomen in het ondersteuningsplan (slaapkamer, woonkamer, eten, huishoudelijke taken);
- een (concept)agenda en uitgewerkte opzet voor een medezeggenschapsbijeenkomst.

Geleerde lessen

Zeggenschap is geen eenvoudig thema, dat zich laat vertalen in een voor iedereen bruikbaar en gewenst recept. Zeggenschap vraagt om een adequate houding bij alle lagen van de organisatie. Het gaat om de visie van de organisatie. Zeggenschap is afhankelijk van de responsiviteit van de medewerkers. Ook vraagt zeggenschap creativiteit en lef van medewerkers. Vooral wanneer zij werken met mensen die moeilijk aan kunnen geven wat zij willen. Er wordt uitgegaan van het principe dat iedereen kan kiezen. Het gaat erom hoe je de keuze presenteert. Een project 'Zeggenschap' is dan slechts een stap op een lange weg: het management moet doorlopend sturen in de mate waarin zeggenschap op de agenda staat. Immers: wat zo vanzelfsprekend lijkt, is dat allerminst. Ook voor zeggenschap geldt: 'groot denken, klein doen'.

Vervolg

Binnen Zorg voor Beter is één Zeggenschaps-verbetertraject uitgevoerd in de Verstandelijk Gehandicaptensector. Ervaringen uit dit traject worden vertaald in een scholingsaanbod, dat vanaf 2009 wordt aangeboden. Houd voor nieuwe mogelijkheden het aanbod van de Zorg voor Beter Academie in de gaten (zie www.zorgvoorbeter.nl/aandeslag). Instrumenten en goede voorbeelden zijn ook beschikbaar via de website van Zorg voor Beter. Kijk op www.zorgvoorbeter.nl/zeggenschap

Meer informatie

Voor meer informatie over het Verbetertraject Zeggenschap en de resultaten kunt u terecht bij de projectleden van Vilans, de heer H. Balsters (h.balsters@vilans.nl) en mevrouw M. Herps (m.herps@vilans.nl). Kijk ook op www.zorgvoorbeter.nl voor meer informatie over de andere onderwerpen.

Verbetertraject Zeggenschap - december 2008